

The article highlights the first stage of the experiment on the transition of primary education in the three-year course of study in Ukrainian SSR in 1963–1966. The author presents the reasons, describes the progress and results of the following experimental research.

Key words: experimental research, primary education, three-year course, school, junior students, the Ukrainian SSR.

УДК 378:373.2

Дрофа Т.П.,

асистентка кафедри дошкільної освіти

Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкриваються проблеми підготовки майбутніх фахівців до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку, шляхи їх вирішення. Проаналізовано погляди науковців на застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вищого навчального закладу. Висвітлено специфіку використання засобів ІКТ при підготовці майбутніх вихователів, зокрема під час викладання дисциплін художньо-естетичного напрямку.

Ключові слова: професійна підготовка, художньо-естетичний розвиток дитини, інформаційно-комунікаційні технології, дисципліни художньо-естетичного спрямування.

В педагогічній науці і практиці проблемі професійної підготовки вихователя приділяється значна увага. Педагогічна підготовка у вищих навчальних закладах (*далі* – ВНЗ) має бути спрямована на досягнення головної мети навчання – становлення органічної цілісної системи, яка утверджує людину як найвищу соціальну цінність та забезпечує ґрунтовний загальнокультурний розвиток особистості майбутнього педагога.

Закон України «Про вищу освіту» тлумачить поняття «професійна підготовка» як «отримання кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальності» [3]. У довідникових джерелах подано наступне тлумачення поняття «професійно-педагогічна підготовка»: «професійно-педагогічна підготовка – система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, умінь, навичок і професійної готовності» [9, 121].

Різним аспектам професійної підготовки педагогів приділяли увагу Ш.О. Амонашвілі, Г.В. Беленька, Н.В. Кічук, О.Я. Савченко, В.О. Сухомлинський, Л.О. Хомич, В.І. Юрченко та ін.

Аналіз літературних джерел дозволив визначити деяке *протиріччя*: багато досліджень присвячено власне естетичному вихованню дітей, а також вихованню естетичної культури студентів, й досить незначна їх кількість стосується підготовки майбутніх вихователів до естетичного виховання дітей.

Важливим моментом у професійній підготовці майбутніх фахівців є вимоги часу. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології входять в усі сфери життєдіяльності людини і в освіту зокрема. Сучасність вимагає нових підходів до навчального процесу, нових методів, форм подання навчальної інформації. Одним із таких підходів викладання є використання інформаційно-комунікаційних технологій (*далі* – ІКТ) у навчальному процесі.

Використання ІКТ у підготовці майбутніх вихователів дозволяє: інтенсифікувати освітній процес, прискорити передачу знань та досвіду і взагалі підвищити якість навчання й освіти. Прорив у галузі ІКТ, що відбувається на сучасному етапі, змушує переглядати питання організації інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу вищого навчального закладу.

Останнім часом помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання ІКТ у навчальному процесі (в Україні – В.Ю. Биков, О.М. Бондаренко, Я.В. Булахова, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук та ін.). Але багато питань, пов'язаних із впровадженням ІКТ у навчальний процес вищої школи, потребує додаткового вивчення з огляду на специфіку фахової підготовки різних спеціальностей. Зокрема, питання підготовки майбутніх вихователів до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку засобами ІКТ.

Таким чином, знаходимо ще одне *протиріччя*: сучасність вимагає введення ІКТ в освітній процес вищого навчального закладу, але методика їх впровадження ще не достатньо розроблена.

Отже, актуальність теми зумовлена наявністю двох протиріч: *по-перше*, недостатня кількість досліджень в галузі підготовки майбутніх вихователів до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку; *по-друге*, недостатня розробленість системи використання ІКТ у підготовці вихователів в умовах інформатизації освіти.

Метою статті є огляд теоретичної та практичної сторони з використання засобів ІКТ у підготовці майбутніх фахівців до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку.

Сучасні дослідження розкривають різні аспекти професійної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до роботи з дітьми в дошкільному навчальному закладі. Це, зокрема, підготовка до естетичного виховання дошкільників засобами українського народного декоративного мистецтва (О.В. Поліщук); підготовка до навчання дошкільників української мови (Т.М. Котик); підготовка до педагогічного менеджменту (Г.М. Загорченна) та самоменеджменту (В.І. Мусієнко-Репська) в дошкільній освіті; підготовка до навчання техніки читання дітей 6–7 років (Н.О. Ковальова); підготовка майбутніх вихователів у процесі педагогічної практики (Є.К. Прохорова); підготовка до народознавчої роботи в дошкільному закладі (на матеріалі народної математики) (Л.С. Плетеницька); підготовка до формування риторичної культури (В.В. Тарасова); підготовка до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя (В.В. Нестеренко); підготовка до педагогічної підтримки дітей дошкільного віку (Н.М. Колосова); підготовка до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників (І.К. Мардарова) [8].

Аналіз досліджень у сфері професійної підготовки вихователів дозволив зробити висновок про те, що формування естетичної культури майбутнього педагога забезпечується вивченням дисциплін художньо-естетичного напрямку [5, 162]. До таких дисциплін можна віднести загальноосвітні та фахові дисципліни естетичного циклу:

— загальноосвітні дисципліни естетичного циклу (етика, естетика, культурологія, мистецтвознавство, художня культура світу та ін.);

— фахові дисципліни естетичного циклу (теорія та методика зображувальної діяльності, література для дітей дошкільного віку з методикою, теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку та ін.).

В умовах функціонування системи вищої освіти загальноосвітні дисципліни естетичного циклу входять до варіативної частини навчальних планів підготовки студентів ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Дошкільна освіта» (дисципліни за вибором студента). Певною проблемою в такому випадку є те, що не всі студенти зацікавлені у виборі даних дисциплін.

Оскільки скасувати варіативність цих дисциплін ми не можемо, то вирішенням цієї проблеми вбачається «пропаганда» вивчення загальноосвітніх дисциплін естетичного циклу.

Фахові дисципліни естетичного циклу передбачають здебільшого методичну підготовку майбутніх вихователів з питань естетичного виховання дітей дошкільного віку. Ці дисципліни є обов'язковими до вивчення. До них належать:

- теорія і методика зображувальної діяльності;
- література для дітей дошкільного віку з методикою;
- зарубіжна література для дітей дошкільного віку з методикою;
- теорія і методика музичного виховання дітей дошкільного віку;
- культура мовлення та виразне читання.

Аналіз вимог до знань, умінь та навичок студентів з основних фахових дисциплін естетичного циклу дозволяє зробити висновок про те, що вивчення цих дисциплін дає змогу не лише сформувати у студентів потужну базу знань та відповідних вмінь, а й виховувати їх естетично, тобто формувати їх естетичну культуру.

Таким чином, підготовка майбутніх вихователів до художньо-естетичного розвитку дітей відбувається за двома напрямками:

- 1) формування особистісної культури студентів;
- 2) вивчення дисциплін художньо-естетичного спрямування.

Особливої уваги в підготовці фахівців до виховання у дітей почуття прекрасного вимагає формування навичок поведінки майбутнього педагога. Поведінка повинна бути естетично-спрямованою, і починається вона із зовнішнього образу. Важливим компонентом є внутрішнє наповнення педагога, що включає в себе об'єднані в єди-

не ціле професійні, філософські, історичні, культурологічні, художні й інші знання, багатство і різноманітність почуттів, доброзичливе ставлення до світу [4, 137].

Таким чином, враховуючи вище означені напрямки підготовки майбутніх фахівців, можемо виокремити наступні проблеми у підготовці майбутніх вихователів до художньо-естетичного розвитку дошкільників.

1. Контингент студентів з низьким рівнем загальної культури.

Шляхом до вирішення цієї проблеми може стати підвищення рівня загальної культури через різні форми позааудиторної роботи.

2. Упереджене ставлення до професії вихователя (позиції на зразок «Навіщо звичайному вихователеві знати всі тонкощі мистецтва» тощо).

Для вирішення цієї проблеми важливо сформувати у студентів розуміння, що вихователь — це людина не замкнена у вузькій сфері практичної діяльності, а високоосвічена особистість з широким спектром знань у різних сферах життя, котра, може, і знає, як ефективно застосувати на практиці ці знання.

3. Невміння ознайомити дітей з категоріями естетики при наявності елементарних знань про них.

У вирішенні цієї проблеми особливого значення набуває актуалізація та закріплення знань студентів з питань фахових дисциплін художньо-естетичного напрямку.

Варто зазначити, що при вирішенні визначених проблем слід орієнтуватись на те, що сучасний педагог у сфері дошкільної освіти повинен бути динамічним і мобільним в умовах розвитку українського суспільства, яке постійно змінюється, і ефективно реалізувати свій особистісний потенціал, творчо підходити до своєї професійної діяльності.

Сучасний розвиток суспільства вимагає від майбутнього педагога володіння новітніми освітніми технологіями і, зокрема, засобами інформаційно-комунікаційних технологій. При їх доречному використанні відбувається забезпечення ефективності діяльності педагога та сприяння розвитку творчого потенціалу. Нові технології навчання на основі інформаційно-комунікаційних дозволяють збільшити швидкість сприймання, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Інформатизація сучасного суспільства визначає необхідність широкого використання інформаційних технологій у системі професійної підготовки фахівців.

Останнім часом помітно зростає кількість досліджень, предметом яких стало використання ІКТ у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В.Ю. Биков, О.М. Бондаренко, Я.В. Булахова, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук та ін. Розробкою і впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники, як Е.І. Дмитреєва, О.Б. Жильцов, Н.В. Морзе, С.У. Новиков, Е.С. Полат, Т.А. Полілов, Л.А. Цветкова та багато інших. Питанням наукового забезпечення впровадження інформаційних технологій навчання в професійній освіті, використанню засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі присвячені праці М.О. Галушак, О.М. Гудиревої, М.І. Жалдака, М.Ю. Кадемії, В.М. Кухаренко, В.В. Лапінського, Г.Г. Науменка, С.А. Ракова, М.В.-С. Сидорова та ін. Можливості і перспективи інформаційних технологій навчання у вищих навчальних закладах України та за кордоном є предметом дослідження Л.І. Білоусової, О.О. Косогова, Л.І. Костельної, О.В. Носової, М.Ю. Щербини та ін.

Інформаційно-комунікаційні технології — це «сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності» [10, 29].

На думку доктора технічних наук, професора, академіка НАПН України В.Ю. Бикова, «на основі поєднання традиційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання вдається значно ефективніше розвинути і примножити природні задатки і здібності людини. Використання цих технологій у процесі навчання створює додаткові умови і спричинює появу нових цілей та оновлення змісту освіти, дає змогу досягти значно більших результатів навчальної діяльності, забезпечити для кожного учня, студента формування і розвиток їхньої власної освітньої траєкторії» [1, 112].

ІКТ здійснюють активний вплив на процес навчання і виховання студентів, оскільки змінюють схему передавання знань

і методи навчання [11]. На думку Н.В. Морзе, в сучасних умовах якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерна техніка та Інтернет [6].

Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес характеризується:

- поступовим нарощуванням темпу;
- зміною кількісних та якісних характеристик засобів;
- збільшенням обсягу інформаційних потоків, зміною технологій викладання;
- трансформацією систем взаємостосунків у системах «викладач–студент», «викладач–група студентів», «студент–група студентів» [7].

На підставі цих положень зазначаємо, що ІКТ мають великий діапазон можливостей для вдосконалення процесу викладання дисциплін художньо-естетичного напрямку у вищій школі. Використання ІКТ під час вивчення дисциплін художньо-естетичного напрямку дозволяє інтенсифікувати освітній процес, прискорити передачу знань і досвіду, а також підвищити якість освіти.

Під час вивчення дисциплін художньо-естетичного напрямку ІКТ слід використовувати з метою підвищення інтересу студентів як до знань (предмету вивчення), так і до процесу їх отримання. На нашу думку, в цьому випадку ІКТ використовуються виключно як додатковий засіб, що сприятиме більш ефективному засвоєнню знань та створенню студентами якісно нових проектів із можливістю їх використання в подальшій професійній діяльності (діяльності вихователя).

Використання ІКТ під час викладання дає змогу викладачеві спроектувати навчальне середовище, яке буде максимально сприяти досягненню дидактичної мети, спрямувати розвиток особистості студента, здійснювати творчий пошук та ефективно організовувати спільну роботу зі студентами.

Зміст ІКТ у процесі вивчення дисциплін художньо-естетичного напрямку визначається змістом дисциплін, що вивчаються. Це може бути:

- використання комп'ютерних програм для моделювання ситуацій;

- використання мультимедійної дошки Smart-board як мольберту;
- використання мультимедійних презентацій, аудіозаписів, відеозаписів тощо (заняття з мультимедійним супроводом);
- організація проектної діяльності студентів (зокрема творчі комп'ютерні завдання);
- віртуальні екскурсії;
- електронні галереї;
- створення ігрових ситуацій;
- літературні інтернет-огляди;
- «занурення» студентів у різні мистецькі епохи тощо.

Використання ІКТ під час викладання дисциплін художньо-естетичного напрямку сприяє перш за все унаочненню пропонованого студентам навчального матеріалу, що є надзвичайно цінним.

На нашу думку, слушною і дуже влучною є думка професора університету штату Пенсільванія Д.Х. Джонассен про те, що інформаційні технології мають використовуватися студентами як інструменти побудови знань, а не як програмовані викладачі, а також, що студенти мають навчатися за допомогою технології, а не з неї [2].

Таким чином, необхідно запобігати тому, щоб заняття з використанням ІКТ перетворювалось на механічне відтворення навчального матеріалу в супроводі ефектного відеоряду. Важливо зберігати проблемні заняття, дискусії, інтерактив на заняттях, використовуючи ІКТ як доречний і виправданий супровід. Необхідно, щоб кожен викладач зрозумів: комп'ютер у навчальному процесі — не механічний педагог чи аналог викладача, а засіб навчання, що підсилює і розширює можливості його навчальної діяльності. Те, що викладач бажає одержати в результаті використання машини, у неї необхідно запрограмувати. Тому викладач має бути інформаційно та інформатично компетентним. Сучасний викладач — це генератор ідей, організатор, режисер, який визначає ролі і процес навчання, поєднуючи традиційні та новітні методики, прийоми і засоби. Він повинен знайти мотивацію для студента і побудувати свою діяльність так, щоб в останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове. А інформаційно-комунікаційні технології стануть йому при цьому в нагоді.

Джерела

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [моногр.] / В.Ю. Биков. — К. : Атака, 2008. — 684 с.
2. Джонассен Д.Х. Компьютеры как инструменты познания : изучение с помощью технологии, а не из технологии / Д.Х. Джонассен // Информатика и образование. — 1996. — №4. — С. 117–131.
3. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради. — 2002. — № 20.
4. Курочкина И.Н. Этикет в формировании у ребенка эстетического поведения // Міжнародні педагогічні студії : проблеми дошкілля в сучасному світі : зб. наук. праць. — 2012. — С. 135–139.
5. Макаренко Л.В. Професійна підготовка майбутніх вихователів на практичних заняттях естетичного циклу / Л.В. Макаренко // Міжнародні педагогічні студії : проблеми дошкілля в сучасному світі : зб. наук. праць. — 2012. — С. 161–166.
6. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н.В. Морзе. — К. : Вид. група ВНУ, 2006. — 298 с.
7. Рождественська Д.Б. До проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні української мови та культури мови у загальноосвітній середній школі (на матеріалі 6–9 класів) / Д.Б. Рождественська, Н.В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання : зб. наук. пр. / Ін-т засобів навчання АПН України. — К. : Атіка, 2005. — С. 162–170.
8. Скалозуб Т. Проблема підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності [Електронний ресурс] / Т. Скалозуб. — Режим доступу : <http://www.ird.npu.edu.ua/files/skalozub.pdf> (12.11.12). — Назва з екрану.
9. Словник психолого-педагогічних термінів і понять (на допомогу працівнику сільської школи) / [укл. Ю.В. Буган, В.І. Уруський]. — Тернопіль : ТОКІППО, 2001. — 179 с.
10. Співаковський О.В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : навч.-метод. посіб. [для студ. напряму підгот. «Початкова освіта»] / О.В. Співаковський, Л.Є. Петухова, В.В. Коткова. — Херсон, 2011. — 267 с.
11. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : тези доповідей на науково-практичній он-лайн-конференції [Електронний ресурс] / І.В. Ставицька. — Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103> (14.02.13). — Назва з екрану.

В статтю розкриваються проблеми підготовки майбутніх фахівців до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку, шляхи їх вирішення. Проаналізовані погляди вчених на використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Раскрыта специфика использования средств ИКТ при подготовке будущих воспитателей, в частности в преподавании дисциплин художественно-эстетического направления.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, художественно-эстетическое развитие ребенка, информационно-коммуникационные технологии, дисциплины художественно-эстетического направления.

The article deals with the problems of future specialists training in artistic and aesthetic development of pre-school children, and the ways of their solutions. It analyzes the scholars' views on the use of information and communication technologies in the educational process in **higher education institution**. It highlights specifics in using of ICT tools in training of future teachers (especially in teaching subjects of aesthetic and artistic direction).

Key words: professional training, artistic and aesthetic development of the child, information and communication technologies, subjects of artistic and aesthetic direction.

УДК 379.82:78-057.874

Власова О.Б.,

*аспірантка кафедри естетичного виховання
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Тараса Шевченка*

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІМЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті обґрунтовується важливість культурно-дозвімєвої діяльності у розвитку особистості молодших школярів. Аналізується вплив музичного мистецтва на якість організації та проведення культурно-дозвімєвої діяльності в початковій школі.

Ключові слова: виховний та розвиваючий потенціал, розвиток особистості, музичне мистецтво та його можливості, соціокультурне середовище, завдання культурно-дозвімєвої діяльності.

Постановка проблеми. Сучасна освіта як процес культури відповідного розвитку й саморозвитку дитини потенційно відповідає ідеалам гуманізму, свободи й загальнолюдським цінностям,